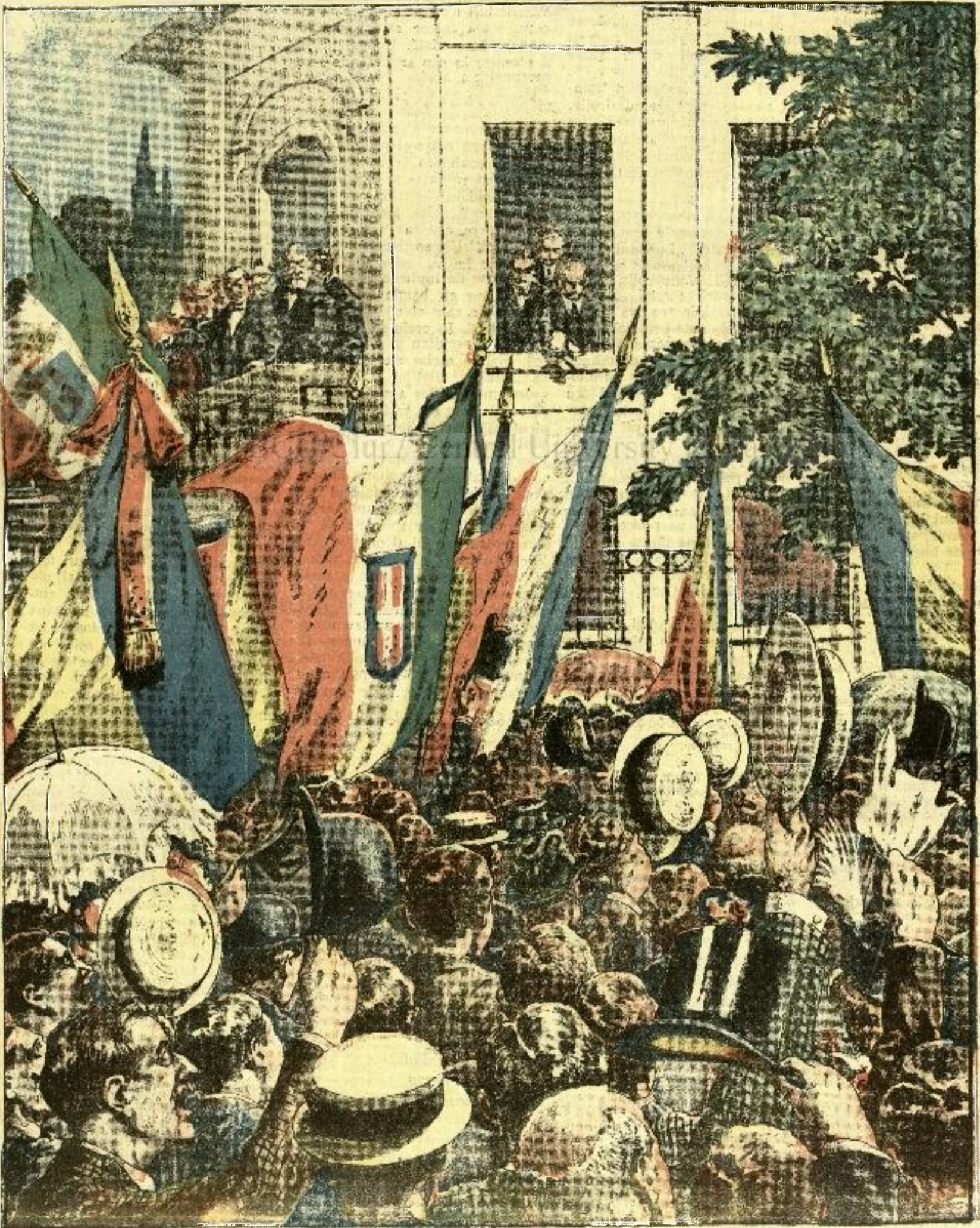

UNIVERSUL LITERAR

ABONAMENTUL
L. I 2,60 ANUAL
Abonamentele se fac
runda pe un an.

COLABORATORII ACESTUI NUMAR
Maria Al. Hina, I. Foti, Constantin A. I. Ghica, C. Ciocazan, Romeo Lovera,
M. Samarineanu, Leontin Iliescu, etc.

ANUNCIURI
Linia pe pagina 7 și 8
—BANI 20—

GRANDIOASA MANIFESTATIE PRO ITALIA.

Războiul anecdotic

Solidaritate.

Un tren care ducea răniți și bolnavi se oprește mult timp la o gară. Printre cei cari se dădeau jos era un general, cu mâna în eșarpă, ajutând să meargă pe un simplu soldat, care schiopăta grozav.

— Cine-i rănitul? întrebă cineva.

— E ordonanța mea, răspunde cu blândețe generalul.

Covorul irezistibil.

La ușa unui magazin, se găsește un covor imens care servește la ștersul picioarelor.

Pe acest covor însă un artist original a pictat capetele celor mai principali membri ai familiei imperiale germane.

Și nu departe de acolo acest a-viz:

Mulțumesc. Grație acestui pres, toată lumea își șterge picioarele înainte de a intra.

Lă spitalul militar.

Doctorul e cât se poate de grăbit: trece pe dinaintea noilor răniți repede și le spune că-i va vedea peste câteva minute, dar unul dintre ei e mai nerăbdător:

— Domnule maior!

— Ce-i? Ce-i? Unde ai fost atins?

— La cap d-le maior.

— A. bine. bine... îmi pare că n'are să fie nevoie de o amputare!

Impăratul satisfăcut.

Bătrânul împărat Franz Josef primește noutăți de pe câmpul de luptă; i se citește cu voce tare depășile:

— Sire, o sută de mii de austrieci sunt pe drumul Moscovei...

— Bravo!... bravo, strigă împăratul plângând de bucurie, ca un copil.

Atunci aghiotantul explică:

— Sire... sunt în calitate de prizonieri.

Răspunsul unui om deștept.

— Cum, fu întrebă Marius, e-rai să fii omorât de 12 ori?

— Hei răspunse Marius, posesem mantaua peste tranșeu să se usuce. Când o iau, era uscată, dar era găurită de 12 gloanțe. Ei, acum, dacă eu eram îmbrăcat cu ea nu eram să fiu omorât de 12 ori?

Surdul.

Bravul general Z... rezervist, nu pricepe de ce serviciile lui nu se întrebuintează mai bine.

Dar nu mărturiseste nici odată surzenia lui teribilă.

— Da, domnilor, da... eram în front, mă găseam alături de cel mai mare tun al nostru. Ei bine, domnilor, am auzit perfect detunăturile, dar sunt departe, foarte departe de a face șgemotul de care se vorbește. de altfel, credți-mă, sunt bune în vreme de nevoie.

Sentinela (?)

Balizand pleacă să-și ia în primire postul de sentinela: două ore de serviciu în timpul nopții.

Un soldat îl întreabă:

— Nu vrei să-ți dau o cafea înainte de plecare?

— Mulțumesc, zice Balizand... cafeaua nu mă lasă să dormi...

— Cum, nenorocitul să dormi când ești de gardă? ori ai poftă să mori împușcat?..

Pronosticuri exacte.

Era într'una din zile într'un tramvai. O femeie cu niște colți pe frunte așezați în mod neobișnuit, care dela prima vedere o cunoșteai că-i cărturăreasă, vorbea în gura mare:

— Eu zic, că războiul se sfârșește în ziua de 15 Mai la ora 4 după amiază.

Și fiindcă eu ridicam din umeri la spatele ei, se întoarse către mine și zise în fața publicului cu gura căscată:

— Și asta-i tot așa de adevărată cum d-ta ai 51 de ani și cum ai la opte-monaie-ul d-tale șase franci și șizeci de bani.

Cobori imediat lăsând tot tramvaiul zăpăcit, mut de admirație.

— Să mă iertați, zisei vecinilor mei, mai întâi am 47 de ani și în buzunar am 13 franci și 40, și nu 6.60 cum a ghicit dumneaei.

Cum a murit Wanderbilt

Printre victimele scufundării transatlanticului „Lusitania” se numără și de mai multe ori milionarul Alfred Wanderbilt. Se cu nose amănuntele acestei scufundări și nu se știe ce va urma schimbului de note protocolare între America și Germania. Este interesant de menționat atitudinea eroică a lui Wanderbilt în momentele de pericol, ajutând cu desinteresare salvarea de la moarte a multor femei și copii mai ales.

Explozia se produsese; ofițerii au semnalat primejdia; Wanderbilt era la masă. E de minchipuit pentru noi groaza, frământarea care se produsese pe punte. Wanderbilt a venit pe punte și aici i se ofereau cu insistență, șalupe și bărci de salvare; el însă le refuza cu încăpățănare. Copii, femei și bătrâni plângeau cu desperare rugându-se să fie ajutați să scape pe o barcă ori pe o șalupă; personalul vaporului era însă insuficient. Atunci Wanderbilt și camerierul său se apucă de lucru, sco-

borând după vapor peste 80 de femei și copii în șalupele de salvare.

Vaporul se scufundă din ce în ce, valurile se urcau tot mai amenințătoare și în clipa când era să fie înghițit Wanderbilt își încinse centura de salvare nenorocire însă. Centura se desfăcu, primejdia devenise aproape imediată. Dar îndrăznețul Wanderbilt nu se dădu învins, înfruntă forța valurilor și continuă să inoate. Era aproape de un marinar care inota disperat. Wanderbilt slăbit ceru ajutor. Marinarul se apropie de el și întinse mâna să-l apuce. Era prea târziu. Wanderbilt n'avesese putere ca în clipa aceea măcar să fi întins mâna măcar odată. Un val uriaș îl plesnise în cap scufudându-l în profunzimea apei.

Farse între camarazi.

Un scoțian mare și voinic, cu o forță mușchiulară considerabilă, s'a înrolat voluntar în armata engleză. Soldatul fu trimis pe frontul de luptă. Aici, făcu impresie covârșitoare asupra camarazilor săi; de altfel și scoțianului îi plăcea să se laude, povestind acte numeroase de lupte mari cu animalele sau cu bande întregi de inamici pe care el singur putea să-i răpună. În orele de răgaz camarazii îl ascultau și mai în glumă, mai în serios au scos vorba că „situația aliaților e câștigată având un luptător așa de brav și de voinic cum era scoțianul”. Voinicul voluntar însă era și susceptibil de glumă. Într-o zi primi o telegramă cu următorul cuprins: „Te felicit braș scoțian. Doresc să-ți admir eroismul sfășind pe nemți. George”. Scoțianul arătă telegrama tuturor spunând că e din partea regelui George al Angliei. Au trecut câteva zile numai și voinicul scoțian primi o nouă telegramă, cântată prin semnătura celui care o trimisese. „Inrolarea ta, nenorocire pentru mine Rog rămâi neutru. Dumnezeu îți va ajuta. Wilhelm”. A citit telegrama scoțianul. Cel dintâi gând ia fost către Kaiser. Dar cum era

să afle acestea despre el? Și ori căi de glumeț ar fi voit să fie în laudele lui, și-a dat seama, că mai glumeți au fost camarazii cu el, trimițându-i cele două telegrame.

Surpriză.

Acum vre-o trei luni, doi ofițeri luptau cot la cot în bătălia de la R. Unul dintre ei căzu; celălalt se plecă asupra camaradului său, lovit de moarte, îi luă portefeutele și ceasul și porni din nou la luptă. A doua zi, fu și el grav rănit și fu nevoit să stea în spital două luni și jumătate. În cele din urmă vindecat, se întoarse la Paris, unde era familia prietenului său. Era desigur o datorie pe care trebuia cu durere s'o împlinescă față de soția prietenului său, aducând odată cu vestea căderii camaradului și obiectele luate. Ajunse la casa camaradului, urcă scara, sună cu oarecare sfială. I se deschise.

— A, iată pe veciul și bunul meu prieten.

Era chiar amicul, pe care el îl socotea mort.

Rana nu fusese mortală.

Cei doi prieteni s'au așezat la vorbă și s'au bucurat, că s'a întâmplat așa.

După câteva ani pârnit dan nou voinic pe frontul de luptă.

Din cauza unei femei.

Doura și Gaube se cunoșteau de mici, au copilărit împreună și prietenia lor inspira tuturar celor care-i cunoșteau, durată cea mai tainică. Au plecat la războiu împreună, făceau parte din aceiași companie de infanteriști. Compania lor a dus înversunale lupte de tranșee, cei doi prieteni se simțeau bine mângându-se și păzindu-se unul pe altul. Într-una din luptele dela Eparges au fost răniți amândoi. De aci au fost transportați la Paris; în spital, paturile erau vecine, și lucru ciudat amândoi erau răniți la mâna stângă. După îngrijiri serioase s'au făcut bine și eșind din spital au obținut câteva zile de libertate să își vadă familiile. În acest timp au cunoscut o fată, Olimpia care-i captivase pe amândoi. Și dacă dragostea de patrie făcuse pe cei doi prieteni inseparabili, dragostea unei femei i-a îndepărtat. În fața feței cu ochi duiosi, cu părul blond, Doura și Gaube simțeau că trebuie să dispară unul de ei ca numai astfel fata să fie a aceuia care va rămâne. Prilejul de certă s'a ivit fără greutate între ei, injurăturile au izbucnit iar Doura fiind mai slab a voit să întrebuinteze cutitul ca armă de distrugere. Gaube îi apucase mâinile și când se pregătea să-l arunce dela etaj, Olimpia alergă disperată între ei.

— Ce faceți? Oare nu-i păcat să moară vreunul dintre voi, când țara are nevoie de soldați?

În locul privirilor înveninate de ură, acum cei doi prieteni se nătau unul la altul plini de amărăciune, iar pe îngrățiturile frunților se vedea urma regretului. Olimpia interveni, i-a împăcat sărutându-i pe amândoi pe frunte și șurându-le că amândoi îi sunt tot atât de dragi, i-a îndemnat să plece numai decât pe frontul de luptă.

Să-ți amintești..

Să-ți amintești de clipa în care-ai priceput

Că mi-ai aprins în suflet un dor nebun și mut,

Când nu ndrăneam privirea spre tine să ridic,

Mergeam tăcuți alături și nu vorbeam nimic.

Târziu, ca în uitare, șopteai... și ochii tăi

Se luminau în tăvă de-arzândețe vâpăi...

Mă'nțiora plăcerea gândind că totul știi,

Și ne pierdeam ca visul pe-aleele pustii.

Vedeam în trista viață un soare răsărit

Ce-mi va conduce pașii spre-adâncul infinit...

Prin sinceră mi iubire speram că o s'ajung

Să-mi pară'n lume traiul un basm frumos și lung.

Întrîeam în mine poemul nestârșit,

În care cântam dorul ce glasul și-a vrăjit,

Și te simțeam aproape, pe umăru-mi plecat...

— Dar ti-a murit pe buze cuvîntul așteptat. —

Maria Al. Hina.

Locuitorii din Ypres fugind din orașul lor bombardat de germani

PORTRETE LITERARE

D-ra Elena Văcărescu

de I. FOTI

Intr'una din cele mai frumoase poezii ale d-lui Coșbuc, intitulată „Ideal”, găsim descrierea dragostei ce-o face de împărat a conceput-o pentru un fiu de craiu pribeag prin lume. Domnița, mergând să-și umple urciorul la fântână, îlâlnește pe ademenitorul tânăr. De aci: dragoste eternă, într-o clipă zămisliță.

Și-a iuruit viața acestei iubiri pătimase — miragiul artei — și pimeni, nici timpul care schimbă toate, nici tinerețea, nici deziluziile realității n'au putut-o abate din drumul ei spinos și dulce — și Treceau drumefi pe lângă ea

Soptind, dar dânsa nu-i vedea

Treceau și zilele zourând.

Treceau și luni, treceau pe rând Treceau și ani, ei nu-i trecea. Răbdarea așteptând.

Și așa până la moarte; căci dânsa nu putea să-și ducă mai departe traiul, fără această dragoste, singurul ei rost pe pământ — altfel totul i-ar fi părut gol și fără sens, i s'ar fi părut că existența ei este aceea a unui beduin, care în zarca depărtată și turburătoare vede un cenușiu amenințator, care prevestește simunul, iar nici pe aproape, și nici pe departe c'un seron sau vre-o urmă de oază verde ori de cisternă răcoritoare...

Cam aceasta e concepția vieții din poeziile d-rei Văcărescu:

L'idéal m'a rempli l'âme de nostalgie, — ne spune ea însăși undeva.

La femei realitățile existenței trec prin camera secretă a inimei. Lumea pentru dânsa nu e judecată decât prin atmosfera de simpatie sau de antipatie ambiantă. Din această cauză femeia e mai capabilă de entuziasm și de jertfă ca bărbatul; și de oarece elementele judecării la ea sunt antipatice sau simpatice, va fi mai puțin staționară în faptele ei și mai de loc cosecventă.

Numai cine înțelege totul, iartă totul.

Dar dacă nu intră în logica lu-

crurilor, adică să stabilești exact raporturile dintre lucruri și nu pățunzi în psihologia persoanelor, mulțumindu-te să-ți faci convingerile după anumite atitudini și după anumite incidente, atunci ești condamnat să rămâi la suprafață. De aceea nu vom găsi femei cari să facă filozofie și să ne descrie evenimentele istorice fără părtinire. După cum noi bărbații rămânem stăpân absoluți în domeniul realității fenomenale, sexul contrariu nouă domină lumea sentimentală. Nu putem concepe arta fără rolul femeii, nici ura nici iubirea, nici un fel de patimă socială sau individuală, fără participarea ei. Tot ce e voință, transformarea imediată a volițiilor în fapte, adică politica, geniul militar, stăpânirea e operă bărbătească; dimpotrivă tot ce-i profund omenesc, colțul de suflet unde stau pitite mila, iubirea, devotamentul, noblețea și jertfa sunt mai mult operă de femeie. Intr'un cuvânt, viața bărbatului este voință, viața femeii este sentimentul.

De aceea criteriul pe care îl vom alege în judecarea operei d-rei Văcărescu va fi cea covârșitoare putere de a iubi de a îmbrățișa de a da viața simpatiei la tot ce ne înconjoară, adică relieful unei calități par feminine.

D-ra Elena Văcărescu se trage din viața boerilor poeți, cari au jucat un rol cultural în istoria literaturii noastre. Prin tradiție de familie și prin educație a rămas o bună româncă, de aci senzual versurilor adresate țării noastre: Come un jet d'eau joueur, j'éparpille et j'étales
Ton Orient, avec ma voix occidentale.

A scris într'altă limbă, fiindcă a fost o falsă concepție la o anumită clasă suprapusă de la noi, multă vreme, că atât limba româ-

¹⁾ Ultimul volum: *La dormeuse éveillée.*

nă, cât și istoria noastră n'ar putea să mulțumească ambițiile literare ale unei persoane cu cultură occidentală.

Nu tot așa gândim noi cari cunoaștem bine peripețiile eroice ale vieții noastre naționale, cea fermitate fără pereche de a ne menține intacti în integritatea noastră etnică, în mijlocul urgiilor ce s'au năpustit din toate părțile; suntem departe de această concepție, noi cari admirăm cea sfortare epică a strămoșilor de a scăpa de sub jug străin luptând fără preget, mai ales în epoca glorioasă a lui Ștefan cel Mare, cu cele mai mari puteri militare ale Europei, azi în contra tătarilor și cazacilor, mâine împotriva unguirilor și turcilor, veșnic biruitori, câte odată învinși, veșnic mândri și neîduplecați precum romanii în vremuri fercite ca și în vremuri de răstriește.

Și nici spiritul romantizmului, nici vr'o slăbiciune patriotică, cu sub înțelesuri interesate, nu te va conduce la convigerea adâncă a sufletului care a vibrat prin veacuri pentru înfăptuirea acestui neam, ci răsfoirea documentelor neperitoare, cari vorbesc de două împărății româno-bulgare în Balcani, de vitejia fără seamăn a celuiia care a îndrăznit când toată Europa, i se închina ca în fata unui zeu — viforului turcesc, de sub domnia celui mai mare dintre Sultani.

Chiar evoluția literară, plină de jertfe și de iubire de neam, a celor cari au creat graiul românesc de astăzi, e un îndemn neprețuit la muncă desinteresată și un prilej de entuziasm. De câte ori nu ne-am înduioșat, celind viața lui Nicolae Bălcescu și a lui Grigore Alexandrescu, de câte ori n'am rămas împrietriți de admirare la vederea și înțelegerea operei titanice ce au săvârșit modestii dascăli Heliade în Muntenia și Asachi în Moldova!

Și cât eroizm nobil nu este în arta celor mai tineri, artă împregnată de suferințe, disprețuiri și neînțelegeri într-o societate înapoiată, dar totuși încrezători în ei și în neamul lor! De pretutindeni se ridică un suflet românesc puternic și viguros, care vrea să trăiască prin el însuși, să apară la lumină ca acele plante, îngropate în

sub zăpadă, cari prin viața imensă ce le străbate și prin puterea lor singură se ridică de asupra intemperiilor din aer, înfrunând furtuna și izbândind să trăiască și să se dezvolte mai departe.

Increderea această mare ce o avem în noi, nu e oare energie acumulată a generațiilor trecute; n'am moștenit oare de la strămoși speranțele lor, iluziile lor, dorințele lor? În parte, realizarea astăzi lată ceea ce ne face să credem că munca noastră a tuturor este mai rodnică mai demnă de recunoștința celor cari vin după noi de cât aceea a unui francez sau a unui german; iar din deziluziile din durerile, din puterea, din rezistența și îndoielile noastre de astăzi se vor naște bucuriile și viitorul sigur al urmașilor.

Pentru cine are spirit ca să pătrundă lucrurile, pentru cine are inimă ca să înțeleagă aceleași lucruri, pentru acela nu mai puțin nobil și mai prejos de poezie este gestul țaranului cincinatus, sfidând gloria la coarnele plugului, după ce a avut-o, alături de cel mai superb dialog al lui Platon, iar noi nu ne vom rușina, după ce am citit pe Sofocle și pe Racine, ca să reținem cu drag atâtea și atâtea bucăți literare ale modestei noastre literaturi, când aceste bucăți sunt „rupte din inima noastră”, sunt mai aproape de sufletul nostru de cât *Eriniile* lui Eshil și mai inteligibile de cât terțetele lui Dante. Comparațiile extreme sunt mai în toldeana uscate și cei ce le emit dau dovadă de snobism și de superficialitate.

III

D-ra Văcărescu a simțit prin intuiția de adevărată poetă că artistul nu poate să descrie de cât, ceea ce a simțit profund, și ceea ce a văzut și a voroit în patima tinereții, adică impresiile de aci să, din familie, din țară, din trecutul care-i vorbea așa de cald și expresiv în ochii propriilor ei strămoși, și atunci va scrie cea mai frumoasă, poate, din poeziile sale: *Et le grand moine attend*, admirabilă prin simplitatea ei clasică, prin delicatețea infinită a sentimentului, prin vagul contur al lucrurilor trecute, cari se proiectează în zare ca lumina unei candelă dintr'o veche mănăstire întunecoasă și dărăpănată, imaginea clară a alergării resfârșite după ideal, ne simbolizează povestea populară a Ileniei Cosinzene care așteaptă de ani pe Făt-Frumosul ei, dus printre străini, care-l așteaptă o viață, dar nu mai vine — termină cu splendidele stoffe:

*Et le grand moine attend, voilte,
poignant morne
Sa mitre de ténébres erre au ras
de l'azur?
Et l'horizon sans bride et le parfum sans borne,
Tout semble me promettre: il reviendra. C'est sur!*

*Mais moi connais bien la vie
et les durées,
Et comment on oublie et comment
ment on s'en va,
Je réponds: Tout ressemble a ces
dalles dorées
O'ou nul beau vocode hélas! ne
seleva.*

Pastelurile d-rei Văcărescu sunt luate după tablourile ce le-a văzut în țara sa de naștere:

*La plaine au loinse roule entre,
ses deux rivières,
Le mais crépitant heurte ses pointes d'or
Ur chaint nombreux jaillit de
l'herbe et despoussiere
Ou la clarté stridente est comme
unceri de cor.*

Porumbul scârțind își clatină vârful sale de aur, un cântec bogat izbucnește dintre ierburii și dintre prunduri, acolo unde lumina cotropitoare se aseamănă glasului de corn, departe prin câmpia care se desfășoară între două râuri. E ceva din Alexandri, ceva din Eminescu, e ceva din Coșbuc, într'un cuvânt e pârțică din suflet românesc care vibrează în tot ce scrie, iar limba se modulează și ea la puhoiul intern al poetei, devine mai colorată, exală un parfum exotic și rar ceva asemănător cu romanele d-lui Loti.

Într'altă poezie:

*Le bouleau dans la source aole
ses cheveux
Et l'air d'argent parcourt l'eau
pleine de feuillage
Sur le chemin qui dort un berger
est assis
Et l'on entend au fond du village
des crisi
Au ciel depouillé, seule une étoile
voyage*

O redăm în românește ca să se vadă și mai bine colorarea imaginii neaoș românești și suflul poetic al poeziei noastre populare, care le însuflețește. „Popul și-a azvârlit părul în izvor și luminat) argintie străbate apa încărcată de frunze. Pe cerul pustiu, singuratică, o stea pribegeste; pe drumul adormit stă întins un păstor, și din întunerecul satului se aud chiote”.

Intreagă opera a poetei noastre e presărată cu asemenea tablouri fermecătoare; iar suflul tuturor poeziilor e românesc, se infioară parcă de acel dor, ne care l-a încetățenit în limba franceză, vrăjind totul, lucrurile ca și sentimentele. În *Rhapsode de la Dâmbovitza* a transmis în limba d-sale de preferință toată frumusețea poezii noastre populare. Căutând această carte, simți că poeta a simțit și a pătruns așa de bine sufletul poporului, în cât aceste mici poeme ne fac impresia că sunt bucăți originale, mici poeme admirabile, cari au primit, parcă un nou farmec, trecând prin inima bogată și prin fantezia puternică a artistului. Din acest punct de vedere d-ra Văcărescu e o poetă națională, cea mai mare din câte am avut. De aci o neosebire fundamentală de d-na contesă de Noailles, tot o româncă. Pe când cea dintâi a adus în poezia franceză puternica viață a unui popor tânăr, dând inflexiuni noi versului francez, făcându-l mai viguros, mai tăiat, mai puțin manierat, dând literaturii câteva bucăți cari vor rămâne: cea de-a doua căutând a coprinde un cerc mai larg, întreg orientul, a devenit mai puțin precisă, mai nebulosă — să ni se ierte termenul — manifestând o putere de a reda umitoare, fără să prindă însă nimic din eternul clipei care trece, căci numai ceea ce iubim adânc și patimăș, o intuitim prin artă și o redăm; sentimentele de orice natură ar fi ele, nu sut durabile, dacă nu sunt prinse în paroxizmul lor; cine atinge această culme devine, fără voe artist: altfel ne izbim de deltanți și de inobi.

D-ra Văcărescu a iubit viața, ca și decorul ei, în primul rând țara nașterii, cu patimă; de aci o superioritate asupra d-nei de Noailles. Ori cum e o mândrie pentru noi că două poete române figurează astăzi printre cele dintâi în Franța.

IV

Totalul operei d-rei Văcărescu îl formează poezia lirică dragoste. Iar în aceste două versuri parcă se descrie pe sine:

1) Simon trouble te pise.

*Moi qui suis à la fois la fière et la
rebelle
Prête à tous les regrets, comme à
tous les combats*

În lupta aceasta dintre devotamentul complet pe care femeia vrea să-l consacre ființei iubite și tendința de individualizare, născută din cultură, stă o întregă tragedie. Iubirea în viața adevăraților bărbați este un incident, pe când în existența femeii e totul. Iubirea la ele joacă rolul voinței de la bărbați. Tocmai această patimă le întunecă simțul măsurii, se lasă în voia impresiunilor de o clipă, fără a se concentra prin voință asupra esenței lucrurilor, contemplând ideea platonice în sine — ca să devie impersonale — ținta artei adevărate după teoria estetică a lui Schopenhauer. De aci scăderi mari; prea multe lungimi, idei împrumutate, reminiscențe literare, într'un cuvânt lipsă de personalitate proprie.

Dar nimic nu împiedecă manifestarea anumitor ascunzături ale inimii, pe cari noi nici nu le bănuim să ne fie desvăluite prin arta femeilor. E atâta duioșie în sufeințele lor, în sbaterile acestor contune ale patimei, care doarește cu tiranie să poseadă tot ceea ce iubeste, să-l mângâie pe cel iubit, să-l aduleze ca o sclavă, să-l considere ca pe stăpânul ei! Bărbații e egoist, la el entuziasmul este de o clipă, patima trecătoare; amorul propriu, lupta pentru viață, ambițiunile lui în lume, puternică voință care nu vrea să fie încătușată numai în lanțurile strâmte ale unor brațe

delicate de femeie, îl readuce repede la realitate și-l face mai uitaător de alții, mai sigur de sine, personalitatea lui îl scapă din prăpastia de a și-o pierde la primul pas către dragoste. Și în viața lui rolul ei este mare, dar nu-i totul; aspectul vieții, veșnica ciocnire cu oamenii, contactul cu lucrurile, veșnica analiză a raporturilor îl depărtează de la o țintă unică. De aceea alt ideal avem la 18 ani, altul la 25, altul la 30 și așa mai departe. Pe când ce strâmt e orizontul unei femei! Până la o anumită vârstă i-se ascunde totul, viața nu e atunci pentru dânsa de cât poezie, cum simte așa gândește. Pentru o adolescentă bărbății — mai ales cei tineri, se împart în gentili și simpatici și în antipatici. Dintre gentili îl va iubi pe cel care-i vorbește mai dulce. Mai târziu când cunoaște viața, vede totul dintr'o dată: prăpastia sau fericirea. Dar e în zadar. Obligațiunile cresc, îndatoririle cresc, conveniențele o strâng din ce în ce mai tare, chiar dacă întrevede o clipă de a deveni individualistă, de a fi ea, această străfulgerare trece și pomelnicul începe același, plictisitor, monoton, ucigător. În această situație este ca un fluture care aleargă după lumină și soarta acestora se cunoaște. La cea dintâi licărire de fericire aleargă să se agate de această fantasmă înșelătoare a muritorilor iar dacă a avut o clipă această fericire, atunci trăește din trecut, toate gândurile, toate durerile ei năvălesc înspre acolo. Lupta vieții face din bărbat un egoist, un luptător — e un soldat

care își ia măsuri să suporte cu ușurință toate intemperiiile. Și oștașul o duce cum poate, mai totdeauna vesel și tocmai că-i nesigur de ziua de mâine, e încrezător în steaua lui și primește ziua de azi ca bună și preferabilă.

Femeia dezarmată de legi, înconjurată de prejudecăți, cu un sâmbure de personalitate incomplet ia din viață partea celor slabi. Ca și cei zdrobiți de o mare nenorocire se leagă de un singur lucru, care este ținta iubirii lor. În această putere uriașă, în care își concentrează toată voința lor, stă intensitatea vieții și rostul existenței. Astfel prințând cele mai mici nuanțe ale sufletului iubit, îl vor analiza, îl vor mângâia cu cele mai delicate revărsări sufletești, cu ochii țintiți veșnic spre el, învăluindu-l ca o mamă pe copilăș într'o ceață duioasă de simpatie, cu privirea împânjenită de lacrimi...

Aici „va arde ca pe rug”, va fi un suspin, dincolo va tremura ca o romanță, o vor ploua amintirile. Și-și va zice sie-și:

*Quoique donnent les jours, voyez
je suis la même.
Quand j'attendais je ne sais quoi,
je ne sais qui,
Je disais lentement: Venez!
Il faut qu'on m'aime*

Și această iubire nouă, feminină, ar vrea să fie aceea a unei sclave:

*Tandisque d'autres vont dans un
combat sonore,
Tendant leurs bras déserts
Chercher le triste émoi d'être libre
j'adr
Ma faiblesse et mes fers.*

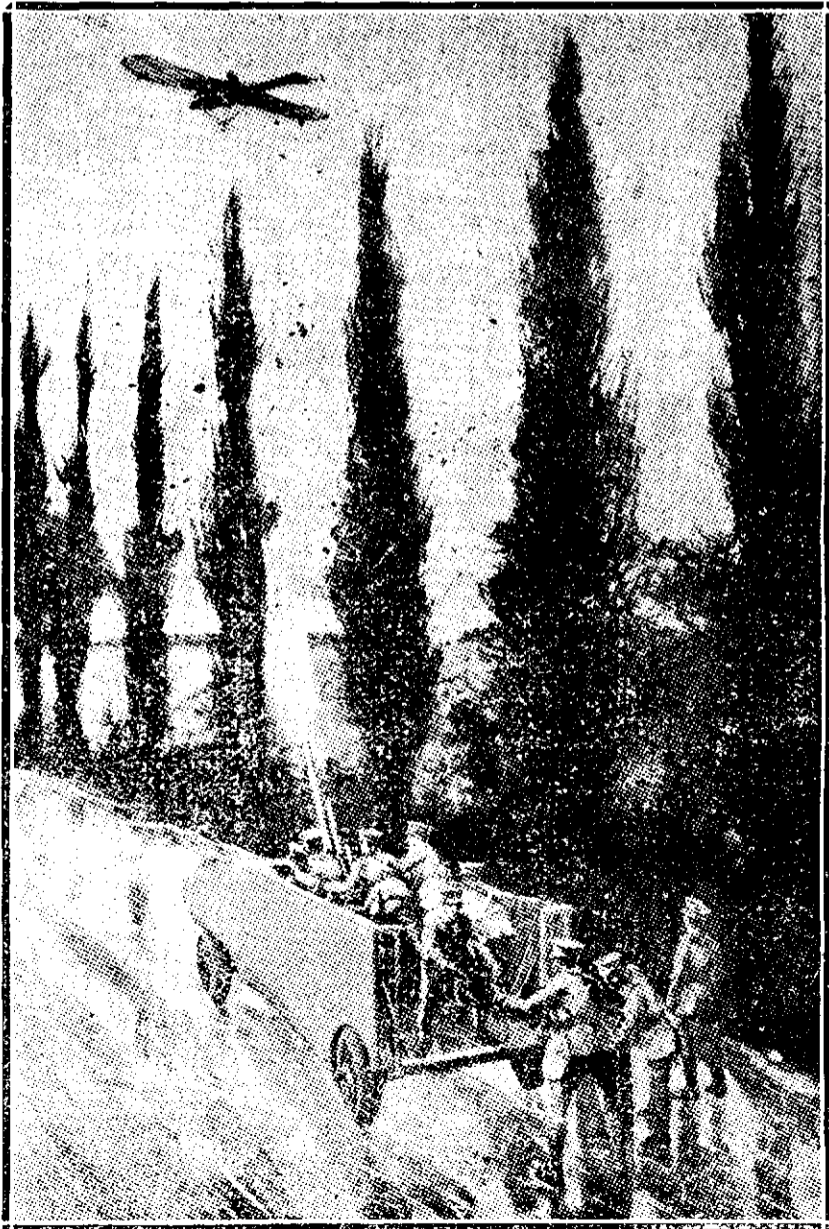
Și această iubire nebună pentru o ființă care s'a pierdut în trecut, ar dori să fie aceeași până la moarte.

Toate poeziile sunt tulburătoare, îmbată prin puterea lor de viață, prin farmecul sincerității, prin forma dese ori bine încătușată, pregnantă și prin parfumul noutății lor exotice, parcă un rășărit într'o lume care iubeste mai mult de cât noi, parcă sunt scrise sub cerul de foc al sierelor spaniole sau în mijlocul atmosferei fierbinți a Africii, departe de bătrâna și înfrigurată noastră Europă, de mâna unei printese pribeg, închisă într'un castel, cu gândul mereu la acela pe care l-a iubit odată, într'o țară a cărei imagine ne-o transpune în culori încântătoare.

Și toate aceste dorinți patimășe avute de „aceea care veghiază dormind” ni le redă în strofa:

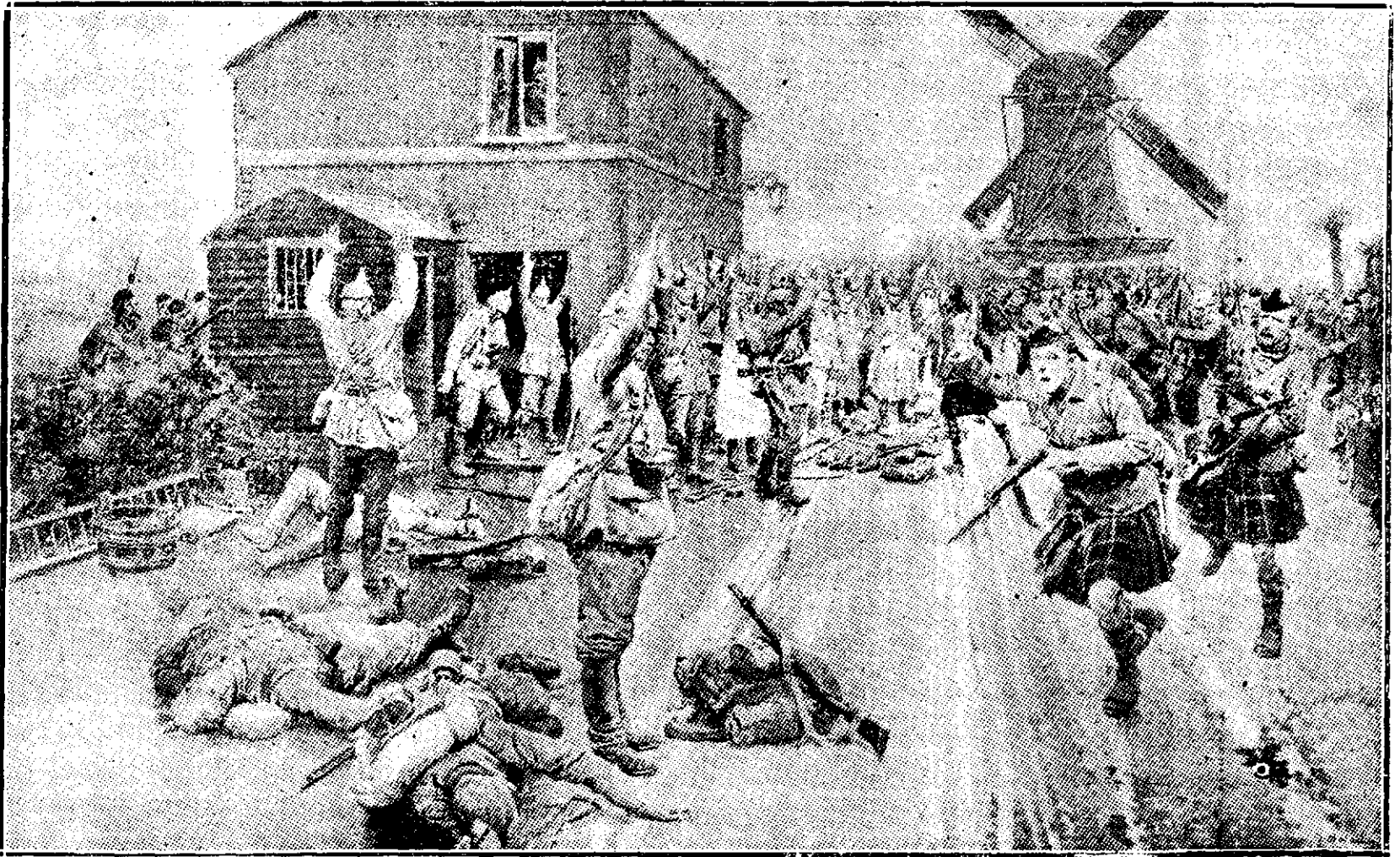
*O formes des beaux incendies,
Ferventes que tient étourdiés
L'ineffable étourdissement
O les belles passionnées,
De qui par la tièdes soirées
Nous vient le vertige émouvant*

D-ra Văcărescu în prefața versificată a primului d-sale volum „Chants d'aurore”, premiat de Academia franceză, promitea că mai târziu va face versuri desăvârșite. S'a ținut de cuvânt și literatura franceză — noi, Români, cu atât mai mult — trebuie să-i fie recunoscători.

Un automobil militar englez, bombardând un aeroplan german în Flandra

Intr-o luptă dată între Ypres și Dixmunde, englezii capturează un detașament german

VICTOR HUGO

9/22 Maiu 1885

La data indicată aci d'asupra a fost a 30-a aniversară dela moartea lui Victor Hugo, unul din cei mai autentici reprezentanți ai geniului francez, unul din cei mai ardenti luptători ai civilizației o-menești.

Poet plin de imaginație, bogat și scăpărător de culori vii, cugetător profund care se exprimă cu cerimoniozitate ieratică, romanțier bombastic și lung vorbitor, dar vibrând de simțiri generoase, scriitor de tragedii trăind afară din realitate dar făcând să tresară inima sub clocotirea pasiunilor nobile, Victor Hugo nu pare prin această că e prea departe de noi, ca și cum ar face parte dintr'un alt ciclu istorico-artistic a cărui esență intimă n'o mai înțelegem azi bine.

Gravele probleme economice și sociale care s'au înfățișat vieții în cele din urmă decenii, noile căi bătute de artă cu neînclăturabilele ei rătăcirii, o concepțiune a lumii fragmentat idealistă, ne-au îndrumat spre noi directive, încă nedeslușit delineate, dar care de sigur nu mai sunt căile romantismului.

Totuși e în epera literară a marelui trecut din viață o comoară bogată de adevărată poezie, de care vor ține mai mult seamă posterorii, atunci când vor fi dispărut norii cari ne împedecă să-i apreciem înalta valoare.

Dar, în tragicul moment prin care trecem, în zăngănitul armelor care se lovesc și lângă învălmășeala cea mai mare și cea mai grozavă care s'a văzut vreodată pe lume, dacă s'a întunecat amintirea aceluia care personifică, în secolul trecut, Franța literară, trătean, a fiorosului cântăreț al poemelor *Châtiments*, a lui *L'année terrible*, biciuitorul societății imperiale și al războiului din 1870.

IUBIREA MEA

LIEI

*Iubirea mea, frumoasă Lia, a fost un val uriaș de mare
Ce tot mai sus vrea să se nălțe în larga nesfârșită zare
Și tocmai ca și valul mării iubirea-mi se izbi de-o stâncă
Și 'nvăluită 'n nmbra morței își plânge jalea ei adâncă.*

*Iar azi sărmana mea iubire mi-o spun, și florile din drum,
O! florile acelea pale ce-și pierd suavul lor parfum
Și rând pe rând își pleacă fața indurerată la pământ,
In timp ce vântul rece-al toamnei îngână jalnicul lui cânt.*

*Iubirea mea, frumoasă Lia, n'a fost un vis din cele care
Răsar și pier apoi pe dată în noaptea fără de hotare,
Că visul blând ce luminează pustiul unei vieți stinghere
Și pentru care ochi-ți negri i-au fost suprema mângâiere.*

*O! visul meu sfios întocmai ca dorul meu infrigurat,
De câte ori n'am plâns de-atuncea ca un copil, nemângâiat
Că n'am să pot să-ți spun vre-odată tot dorul care mă frământă
In nopțile târzii în care singurătatea mă'nspăimântă.*

*Și-acum când nu mai sper când cerul îmi pare că-i pe veci închis
Aș vrea ca într'o noapte lină să pier ușor ca într'un vis,
Să nu mai simt meueu în suflet cum piere totul rând pe rând
Și să visez mereu o! Lia, la chipul tău senin și blând.*

Constantin A. I. Ghica

Dar iată că un nou război s'a descătușat, și mai teribil încă decât acela dintre cele două națiuni cele mai înaintate de pe continent, și s'a întins peste măsură câmpul luptei cuprinzând pe mai toată Europa, așa că răsună și astăzi ca ieri, ba chiar mai mult decât ieri, adevărate și prevestitoare cuvintele poetului profet:

*Aimer les Allemands? Cela
viendra, le jour
Où par droit de victoire on aura
droit d'amour.
La déclaration de paix n'est
jamais franche
De ceux qui, terrassés, n'ont pas
pris leur revanche;
Attendons notre lour de barrer
le chemin.
Mettons-les sous nos pieds, puis
tendons-leur la main.*

Momentul invocat și așteptat de poet a venit, în fine. Noii fii ai Franței, ai Flandrei, ai Argonului, ai Vosgilor opresc drumul i-namicului secular; curajoși, tari, gata de luptă, cu sufletul reînviat și curățit de focul dragostii pământului de naștere, simt că sburdă în ei spiritul îndemnător al geniului lor tutelar.

Când apoi va fi venită ora păcii, când revendicările naționale vor fi satisfăcute și rana veche închisă, când libertatea va domni iarăși în patriile complet reconstituite și oamenii se vor întoarce la lucrările lor obișnuite, poetul va rupe arcul și săgețile și se va apuca, precum a făcut Victor Hugo, să cânte concordia, dreptatea, bucuria și să potolească durerile omenirii.

In adevăr, după strofele răsbu-

nătoare ale dureroaselor *Châtiments* și *L'année terrible*, urmară duioasele *Contemplations* și studiile generoase asupra societății o-menești cu scopul d'a o îmbunătăți și de a o ridica.

Invectivele lui violente nu mai sunt îndreptate asupra oamenilor, ci lovesc în societate și în instituțiuni. Așa că ultimii treizeci de ani de viață ai acestui foarte deosebit geniu sunt un apostolat civil de care istoria va trebui să țină o dreaută socoteală.

Cu toate exagerațiunile gândirii și bombasticitatea vorbirii catedratice, cu toată atitudinea și aerul de profet ce adesea și le luase, simțim nu numai venerațiune pentru el, ci chiar iubire, pentru că a știut să pătrundă în sufletele noastre și să facă să răsune în ele coardele cele mai înalte ale sentimentului. Patrie, libertate, dragoste de ce e frumos, de ce e adevărat, de ce e bine sunt cuvintele temeinice înscrise pe steagul său ca și pe al nostru.

De aceea numele lui nu va peri.

La Pincio, marea și desfătătoarea grădină publică din Roma, se înalță statuele lui Victor Hugo și a lui Goethe, reprezentanții geniului francez și cel german. Și este bine că o soartă bine-voitoare i-a adunat împreună pe pământul Italiei, în Roma eternă. Să se mai pue însă lângă ei și Dante, geniu italianic al neamului nostru protector.

Și ne vom duce acolo să ne povățuim și să admirăm pe cele trei mărimi: privind pe Dante cu umilință religioasă, cu venerațiune pe colosul germanic care a tras brazde și'n știința pozitivă, cu dragoste și devoțiune pe geniu francez care a răspândit în jurul său mulțime lumină de demnitate, de înfrățire și de milă.

Romeo Lovera

D. Petre Locusteanu noul sub-director general al teatrului National din București.

Această numire a făcut o excelentă impresie, dat fiind că d. Locusteanu prin calitățile d-sale oferă garanții mai mult ca suficiente pentru îndeplinirea importantului post la care e chemat.

GROAZA

Nuvelă de GUY DE MAUPASSANT

Noaptea caldă cobora încet pe pământ.

Doamnele rămăsese în salonul vilei. Bărbații, așezați sau călări pe scaunele din grădina, fumau în fața unei ingramădiți în cerc, în jurul unei mese rotunde, încercată cu cești și cu păhărele.

Tigările lor străluceau în umbră asemenea unor ochi în întunericul care din clipă în clipă devenea tot mai negru. Se povestise tocmai un accident mare, petrecut în ajun: doi bărbați și trei femei înecate sub privirile invitaților, într'un râu din împrejurime.

Generalul G. rosti:

— Da, lucrurile acestea te mișcă, dar nu sunt groaznice.

Groaza, cuvântul acesta vechiu înseamnă mai mult de cât își poate închipui cineva. Un accident ca acesta mișcă, te turbură, te zăpăcește; nu te îngrozește însă. Ca să resimți groaza, trebuie mai mult decât emoția sufletului și mai mult decât priveliștea unui accident mare, trebuie fie un fior de taină, fie o senzație de spaimă anormală, nenaturală aproape. Un om care moare, chiar în condițiile cele mai dramatice, nu inspiră groază; un câmp de luptă nu e îngrozitor; sângele deasemenea, crimele cele mai josnice sunt rare ori grozave.

Iată două exemple personale care m'au făcut să pricep ceea ce se poate înțelege prin cuvântul grozav.

Era pe vremea războiului din 1870. Ne retrăgeam în spre Ponteu Demer, după ce am străbătut Rouen-ul. Armata, alcătuită din aproape douăzeci de mii de oameni în retragere, adevărată hoardă de oameni demoralizați și istoviți, pleca să se întâlnească cu alt corp de armată, la Havres.

Pământul era acoperit cu zăpadă. Noaptea începea să învăluiască zăpada. Nu mâncasem nimic din ajun. Fugeam repede căci Prusienii erau în apropiere.

Intreaga câmpie normandă, nesfârșită, pătată de umbrele copacilor cari înconjurau fermele, se

întindea sub un cer negru, greu și sinistru.

Nu se auzea nimic altceva în întunericul șters al amurgului decât un zgomot confuz pripănit de pașii acestei turme de oameni, un tropăit nesfârșit, amestecat cu un zăngănit nelămurit de gamele sau de spade. Bărbații încovoașiți, cocoșați aproape, murdari, zdrobentuiți, unii din ei, se târau se grăbeau în zăpadă, cu un pas greoi, istovit.

Era un frig strașnic în noaptea aceea și din când în când vedeam câte un biet soldat scoțându-și încălțămintea, ca să meargă cu picioarele goale, atât de mult îi dureau; și el lăsa în fiecare urmă a picioarelor sale, o dâră de sânge. Apoi, peste câteva timp, se așeza pe pământul înghețat pentru a se odihni câteva clipe, și nu se mai scula. Fiecare om care se așeza era un mort mai mult.

Căți n'am lăsat în urma noastră sărmanii soldați istoviți, cari se bizuiau să plece îndată ce și vor desmorți picioarele lor înghețate. De-abia încetase să mai facă vre-o mișcare, să facă să circule, în trupul lor înghețat sângele aproape inert, o amorteață de neînvinș îi lipea, îi culca la pământ, le închidea ochii, paraliza într-o clipă mașina aceasta omenească obosită peste măsură.

Și noi ceștilalți, mai voinici, înaintam mereu, înghețați până în măduva caselor, înaintând prin în măduva oaselor, înaintând prin tr'o forță de mișcare dată, în noaptea aceasta, în zăpada aceasta, în câmpul acesta rece și ucigător, doborâți de durere, de înfrângere, de desnădejde și mai ales copleșiți de senzația neplăcută a părăsirii, a sfârșitului, a morții, a neantului.

Am văzut deodată doi jandarmi cari țineau de braț pe un bărbat, de statură mică, straniu, bătrân, fără barbă și de-o înfățișare într'adevăr surprizătoare.

Soldații căutau pe-un ofițer, crezând că au pus mâna pe un spion.

Cuvântul „spion” alergă numai decât din gură în gură și toți înconjură prizonierul.

O voce strigă:

— „Trebuie împușcați! Și toți soldații aceștia cari cădeau de oboseală, și se țineau pe picioare numai prin faptul că se rezemau de puștile lor, avură deodată fiorul acesta de mânie furioasă și bestială care împinse mulțimile la omor.

Am voit să vorbesc. Eram mai ior pe atunci, dar nimenea nu mai dădea acum atenție șefilor; pe mine însu-mi m'ar fi împușcat.

Un jandarm îmi spuse:

— Iată vre-o trei zile de când ne urmărește. Cere tuturor amănunte despre artileria noastră.

Am încercat să iau un interogatoriu acestei ființe ciudate:

— Ce faci? Pentru ce te ții după noi.

Îngână câteva cuvinte într'un dialect de neînțeleș.

Era într'adevăr o ființă ciudată, cu umerii strămți, cu ochii vicleni și atât de turburat în fața mea în cât nu mai puteam avea nici o îndoială asupra omului acesta — care nu era de cât un spion. Părea foarte bătrân și slab. Se uita pe ascuns la mine, cu un aer umilit, prostesc și șiret.

Soldații din jurul nostru strigau:

— „La zid, la zid!”

Am spus jandarmilor:

— Răspundeți de prizonier.

Nu isprăvisem de vorbit că o înghesuială puternică mă trânti jos, și, am văzut într-o clipă, spionul înbățat de către soldații furioși, trântit, aruncat, târat la marginea drumului și izbit de un arbore. Murise aproape în zăpadă.

Și numai decât a fost împușcat.

Soldații trăgeau asupra lui, își încarcă armele, trăgeau din nou cu o înverșunare de brute. Se băteau ca să-și aibă rândul, defilau în fața cadavrului și trăgeau mereu într'ansul, cum defilezi înaintea unui cosciug ca să arunci apă sfințită.

Dar deodată se auzi un strigăt: — Prusienii! Prusienii!

Și am auzit trecând prin aer zgomotul imens al armatei înnebunită de spaimă, care fugea.

Panica născută din aceste împușcături asupra vagabondului, speriasse pe executorii însiși, cari, fără să priceapă că spaima venea tocmai din pricina lor, fugiră și dispărură în umbră.

Am rămas singur în fața trupului cu cei doi jandarmi, pe cari datorită lor îi reținuse lângă mine! Ridicată carnea aceasta, sfărâmată, măcinată aproape și plină de sânge.

— Ar trebui să-l percheziționăm, am spus.

Și întinsei unuia o cutie de chibrituri, pe care o aveam în buzunar. Eram în picioare, între cei doi jandarmi.

Soldatul care percheziționa trupul declară:

— Spionul poartă o bluză albastră, o cămașă albă, un pantalon și o pereche de ghețe.

Primul chibrit se stinse; jandarmul aprinse un al doilea și reluă cercetându-i buzunarele.

— Un cuțit, o batistă cu picățele, o tabacheră, un căpățel de sfoară, o bucată de pâine.

Chibritul al doilea se stinse. Jandarmul aprinse un a treilea și declară, după ce pipăi multă vreme cadavrul:

— Atâta tot.

Am spus:

— Desbrăcați-l. Vom găsi ceva încă.

Și pentru ca cei doi soldați să poată proceda mai ușor la dezbrăcarea lui, chiar eu aprindeam chibriturile. Îi vedeam, la lumina pripită și repede stinsă a chibritului, scotând hainele, una câte una, despoind, pachetul acesta de carne sângerândă, valdă încă.

Și deodată unul din ei îngână:

— Ei drăcie! Era o femeie, domnule maior.

N'ași putea să vă spun ce stranie și dureroasă senzația de groază îmi năpădi sufletul. Nu puteam crede cele ce mi s'au spus și am ingenușiat în zăpadă, în fața acestui trup înform, pentru a vedea: era o femeie.

Cei doi jandarmi zăpăciți și demoralizați, așteptau să-mi dau părerea.

Dar nu știam ce să cred, ce să presupun.

Atunci unul din ei rosti încet.

— Poate că venise să-și caute copilul care era soldat în artilerie și despre care nu avea nici o știre.

Și cel-alt răspunse:

— Se poate și asta. Da! Da!

Și eu care văzusem multe lucruri triste, am început să plâng.

Și am simțit în fața acestei moarte, în noaptea asta în gheață, în mijlocul acestei câmpii negre în fața acestei taine și a necunoscutei asasinată, ce înseamnă cuvântul: „Groză”.

Ori, am avut aceeași senzație, anul trecut, pe când am luat un interogatoriu, unul soldat, singurul care a supraviețuit, din misiunea Flatters, mitralior algerian. Cunoașteți amănuntele acestei drame grozave. Există totuși unul pe care desigur nu-l știți.

Colonelul pornise în Sudan prin deșert și străbătea, imensul teritoriu al Tuaregilor, cari sunt, în acest întreg ocean de nisip care se întinde de la oceanul Atlantic până în Egipt și de la Sudan până în Algeria, un soi de pirăți asemenea acelor cari prădau mările odinioară.

Călăuzele cari conduceau coloana aparțineau tribului Cham-

O luptă între germani și indienii

CAMPANIA DIN 1913

A I-ului Divizion din Regim. 5 Roșiori

de C. CIOCAN

— URMARE —

baa din Ourgla, ori într-o zi tabăra se stabili în plin pustiu și arabii declarară că, izvorul fiind încă puțin cam departe, vor merge să caute apă, împreună cu toate cămilele. Un singur om preveni pe colonel că era trădat. Flat-ters nu voi să creadă și însoți convoiul cu inginerii, medicii și aproape toți ofițerii lui. Au fost uciși, în jurul izvorului și toate cămilele capturate.

Căpitanul biroului arab din Ourgla, rămas în tabără, luă comanda celor cari traiau spahii și tiraliori, și se începu retragerea, lăsând în plata domnului bagajele, și merindele din pricina că nu mai erau cămile care să le ducă. Porniră deci la drum în singurătatea asta, fără umbră și fără sfârșit, sub soarele arzător care îi frigea de dimineață până seară.

Un trib de arabi veni să se predea și aduse curmate. Erau străvitate. Aproape toți francezii muriră și, printre ei, ultimul ofițer.

Nu mai rămăsesse decât vre-o câțiva spahii, dintre cari sublocotenentul Pobéguin, din cavalerie și câțiva tiraliori indigeni din tribul Chambaa. Două cămile însoțeau acest convoi; dispărură însă într-o noapte împreună cu doi arabi.

Atunci cei cari mai trăiau, își dădură seamă că trebuiau să se mănânce între ei; și îndată ce descoperiră fuga celor doi soldați și a cămilelor, cei cari rămăsesse se despărțiră și începură să umble unul câte unul în nisipul moale, în bătaia dogoritoare a soarelui, fiecare la o distanță de mai bine de o bătaie de pușcă de cel alt. Mergeau astfel toată ziua și, când dedeau de-un izvor, fiecare venea să bea la rândul lui. Mergeau astfel toată ziua, ridicând din loc în toc, în întinderea arzătoare și plată a pustiuului, coloanele acestea mici de tori într'un pustiu.

Dar într-o zi, unul din călători se apropia deodată mai mult de cât trebuia, de vecinul lui. Și toți se opriră ca să privească.

Omul în spre care venea soldatul flământ nu fugi, dar se aruncă la pământ, ochind pe acela care se apropia. Trase dar nu-l nimeri ceia ce făcu pe celalt să-l ochiască la rândul lui. Il ucise.

Atunci de pretutindenea toți alergară să-și ia partea. Și acela care ucise în părți cadavrul mortului. Și din nou aliații aceștia cari nu se puteau împăca își reluă locurile, până la viitorul omor care era să-și apropie din nou. Timp de două zile, trăiră din trupul tovarășului lor ucis. Apoi foamea revenind, acela care ucise primul, ucise din nou. Și din nou, ca un măcelar, tăia cadavrul și-l împărți tovarășilor, nepăstrând decât porția lui.

Și astfel urmă retragerea asta de antropofagi.

Cel din urmă francez, Poléguin a fost masacrat, lângă un puț în ajunul zilei când sosiră ajutoare.

Pricepeți acum ce înțeleg prin cuvântul: „Groază?”

Iată ceia ce ne povesti, într-o seară, generalul G....

Trad. de Const. A. I. Ghica

DE CÂNT

Mary D'Ango

De cânt din când în când, inbito,
O fac ca să-mi alung amarul;
Cântând îmi năbușesc durerea
Și-mi pare mai ușor calvarul.

De tac când tu îmi mângâi fruntea
Și-mi dai ușor părul pe spate,
E semn că atunci doru-mi tace
Și uit de chinurile toate.

Iar când prin tărături rălăcite
Îmi port traditu-mi pas agale,
Să știu că atunci trăesc viața
Speranțelor iubirei tale.

M. Samarineanu

Eram însă și camaradul soldaților. Astăzi spiritul de camaraderie a dispărut aproape. Sergentul nu mai vrea să știe de soldat; cât pentru sergentul plutonier, vechiul vagmistru de pe vremea mea, nici nu vrea să stea de vorbă cu soldații. Dar această lipsă de camaraderie am observat-o printre ofițerii unui escadron, ei nu se mai adună după serviciu. Observația mea s'a făcut numai cu 2 escadroane, a căror ofițeri, luați în parte, sunt toți, imi place să o spun. buni. Aci ar trebui mult lucrat, bine înțeles când nu se va putea vorbi nimic contra vreunui ofițer care ar trebui să fie sub toate rapoartele, ca femeia lui Cesar, fără nici chiar bănuială. Când însă auzi pe unul spunând că celalt a făcut cutare lucru reprimat de morală, că altul a scăpat de consiliul de război numai pentru că a cerut disponibilitatea, când în fine comandantul regimentului în stradă, indignat și ne mai putând suferi, strigă unui ofițer în fața altor camarazi: D-ta d-le cutare să taci, m'am convins personal că ești incorect, și ofițeru vizat tace, nu-și svârte sabia, nu cere reparațiune, ba încă vine seara la comandant și vorbește de ce ar fi bine să se facă a doua zi. e că stăm rău; că e ceva putred care trebuie tăiat din rădăcină.

Și am văzut chiar fapte concrete dintre care voi marca unul.

Se dispusesese a se face aprovizionarea pe escadroane și celor 45 de oameni de la Statu Major li se dase pentru mâncare 2 găște. Cum acela care dăduse acele 2 găște cu gâtu sucit, dar nejumulate, nu era Mântuitorul nostru care cu cinci pâini și 2 pești a săturat 5000 de oameni, soldații au reclamat colonelului, care bine înțeles a luat imediat măsuri. Aceste fapte se petrec sub severul control al d-lui Lt.-Col. Herescu. Ce poate fi în alte părți? Se știe că Divizionul nostru nu a suferit de-ale mâncărei, nici oamenii nici caii.

Aud însă că trupele de infanterie fără să intre în foc, au mâncat trei zile, numai câte un pumn de grâu fiert și slavă Domnului aveam cuptoare de campanie și automobile camioane. Ce va fi adevărat? Nu știu. Aud că, în lipsa mea la Aix-la-Chapelle și anume de la 15 August la 10 Septembrie 1913 s'a deslănțuit mari polemici în ziar asupra lipsurilor, neprevederilor și maltratărilor. Acest fapt a fost criticat adăugându-se că prin acele polemici s'a insultat armata. Nu cunosc acele polemici, dar dacă ele vor fi fost obiectiv făcute, cred că pe viitor greșelile să fie îndreptate.

Chiar într'un marș forțat care a stârnit firește admirația, să se ia măsuri de prevedere. Dar afară de asta dacă neregulile se vor fi făcut și cu rea credință, des-tăinuirile vor folosi pentru a se face dreptate, care de nu se va face, apoi răsplata va fi mai grea pentru că mulțimea pedepsește și mulți nevinovați.

Aci e locul să trec imediatul

strigăt de alarmă din „Impresiuni și aprecieri din timpul acțiunii în Bulgaria de Profesor Dr. Gerota care la pagina 13 scrie.

Șefii de guvern, miniștri și deputați, travestiți-vă și coborâți-vă în mijlocul masei poporului pe care'l înșelați cu discursurile voastre mincinoase, vedeți ignoranța și neștiința lui de carte, vedeți abuzurile și apucăturile subalternilor veștri politici și ai protejaților voștri și mulțumiți lui D-zeu că răbdarea românului e mare! Dar dacă nu vă plătiți pielea voastră apoi desigur vor plăti copiii voștri, efectul ignoranței și nedreptăței în care ați ținut cele 6 milioane de fii ai țării pe care i-ați speculat”.

„Faceți școli și luminați-i ca să poată să-și cunoască nu numai datorile ci și drepturile lor, căci poate atuncea vor înceta furturile și ilegalitatea de astăzi”.

Se poate susține și versiunea ce pare întemeiată, că marșul trupelor trebând să fie extrem de repede, era imposibil ca subzistențele să-i urmeze și se adăogă: Oare dacă marșul nu era așa de repede și bulgarii prindeau de veste, nu ni se făcea opunere la trecerea Dunărei? Și în acest caz, nu murea mult mai multă lume de cât a murit acum? Da, este exact dar pe lângă că e alta moartea glorioasă în luptă cu inamicu și aceea prevenită din boale, apoi dacă odată Dunărea trecută și ajunsă aproape de Sofia ar fi trebuit să lupte cu stomacul gol, ar fi putut? Ni s'ar fi întâmplat și nouă ceace s'a întâmplat de bulgari, ci de lipsurile de care sufereau?

Iar m'am îndepărtat iartă-mi-se rog, sunt prea indignat ca un asemenea avânt al poporului român a fost întinat cu neștiință, sau cu rea voință, găsindu-se momentul porrice pentru câștig.

În timpul până a se înapoia căpitanul Paplica, ora 12 noaptea, toți așteptam pentru că trebuia poate să plecăm. D-sa sosind spune că e liniște. Cum era târziu, ora 12 din noapte nu vream să supăr pe biata femeie unde-mi alesesem cartier, destul era de amărâtă.

M'am dus la cărciumă unde se stabilise d-nii căpitan Pretorian și locot. dr. Dinulescu și nevoind să-i deranjez, am pus o targă a ambulanței în prîvdor și pentru că era cam răcoare, m'am culcat îmbrăcat. A doua zi 1 Iunie s'au trimes recunoașteri, spre Ruscuc, SH Slăvescu, spre gara Cerna-Vodă dune linia Ruscuc Rasgrad, Lt. Timotei, și în direcția Rasgrad, SH Ciliman și toată ziua ne-am odihnit. Dimineața fiind frumoasă mi-am repetat Mon System care a fost găsit foarte bine de Lt. dr. Dinulescu un tânăr de valoare, cult și modest și făcându-mi pansamentul piciorului, am avut plăcerea să văd pe căpitanul Paplica care auzind că nu sunt mulțumit de Artist mi-a propus un alt cai foarte bun zicea d-sa, pe Rahat.

Eram mulțumit sperând că Rahat va fi mai bun de cât Artist, dar din contră din cauza bătrănelor și mai rău. Bine că nu am avut nevoie de vr'un atac sau de vr'o retragere în marș marș că rămâneam în urmă, pe când conform gradului ce am, trebuia să fiu în frunte.

Ba cu siguranță aș fi fost făcut prizonier de cea ce singur mă te-

meam. În Staro-Selo, sat draguț cu fântâni cu cumpănă, bunare destule, oameni pașnici, dar sub povata preotului, om rău, nu vreau nici a ne răspunde la întrebări, așa că fără voie întrebuițam și răstitu. Mulți știu românește, fiind în apropiere de Turtucaia și cum spusei mai sus, sunt chiar români, ca gazda d-lor coloneli. Din cauza marșurilor mari forțate ce am făcut de la Medjidia până acum, s'au îmbolnăvit mulți cai de furbură.

(Va urma).

Viața artistică și literară

În seara de 18 Mai a. c. s'a închis, la Ateneu, expoziția candidatelor la catedra de artă decorativă dela școala de arte frumoase din Capitală. Sunt candidate care se prezintă la această catedră pentru a treia oară.

În strada Corăbiei este deschisă expoziția de desene și sculptură a d-lor Van Saanen-Algi și Jalea. Sunt lucrări interesante și care merită să fie cercetate de iubitorii artelor noastre.

Zilele trecute s'a deschis, în rotunda societății „Tinerimea artistică”, interesanta expoziție de pictură a d-lui Marinescu-Vălsan.

Președintele republicii franceze a inaugurat zilele trecute, la Paris o expoziție a operilor datorite artiștilor cari au murit au fost răniți sau au căzut prizonieri în marile războiu european.

O admirabilă pildă pentru cămăuitorii noștri și un neîncercat prilej de speranțe pentru tinerii noștri artiști.

Zilele trecute s'a inaugurat nouele picturi bisericesti executate de pictorul Belisarie la mănăstirea Căldărușani. Solemnitatea se va face în prezența comisiei monumentelor istorice.

Pictorul bizantinist Norocea lucrează la reconstruirea vechilor picturi dela catedrala domnească din Curtea de Argeș.

În seara zilei de 3 Iunie se va închide Salonul oficial și se crede că tot atunci se va face distribuirea recompenselor la artiști.

În curnd se va inaugura, la Giurgiu, — bustul de marmoră al fostului primar George Partenescu.

Bustul este executat de sculptorul George Dimitriu.

D. G. Georgescu Teologu a ajuns acum autorul unui mare număr de imnuri armonizate de compozitori renumiți. Credem că ar fi bine să strângă toate aceste imnuri într-o culegere de poezii vitejești.

CASA de SANATATE

— SPECIALA PENTRU —
— BOALE DE FEMEI —
— SUB DIRECTIA —
DOCTORULUI I. KIRIAC
Chirurg primar; Setul serv. de gynecologie
al Spitalului Eforiei
SECȚIE SEPARATĂ PENTRU BĂRBAȚI
(hemoroide, hernii, tumori, calcule vesicale
stricturi uretrale, etc.).
Strada Sf. Ionică 8, în dosul Teatrului National
— TELEFON 2,96 —

CREMA FLORA PUDRA SĂPUN

PREPARATE DE
AL. ITEANU *Farmacist, Furnisor al Curții Regale Române*

Sunt neîntrecute pentru înrămurețarea obrazului această o dovedește cu prisosință succul mereu crescând al acestor preparate, cu toate că pe zi ce trece se ivesc noi articole similare.

Onor. Public e rugat a refuza ca neveritabile dacă aceste preparate i s'ar da în cantități mai mici, sau altfel decât în ambalajul original arătat aici. Crema „FLORA” se vinde cu Lei 1.50; Pudra „FLORA” cu 20 b., 1 leu și 2 lei și Săpunul „FLORA” cu Lei 1.25.

Orice cremă care se vinde sub denumirea de „FLORA” în cutii rotunde de lemn sau în cutii și borcane de porcelan, cari nu sunt la fel ca cele arătate aici și pe un preț mai mic de Lei 1.50 nu este adevărata cremă „FLORA” ci o imitație.

Un stert din măimea naturală

Capilogen ^{av. 10} ^{păr} **FLORA**
Pomadă de păr

pentru îngrijirea rațională a părului,

Capilogen FLORA Sticla mare Lei 3.25,
mică Lei 2.50. Pomada FLORA, borca-
nul mare Lei 2.50; mic 1.75

Pastă de dinți **BUCOL**
Apă de gură

întrețin gura și dinții în cea mai perfectă stare.

Pasta BUCOL Lei 1.25 — Apa de gură
BUCOL Lei 1.50

Săpun de Lapte de Crin
și
Lapte de Crin
FLORA

întrăgelesc pielea, înlătură petele și
coșii de pe obraz, netezesc tenul și
măinile. Laptele de crin FLORA se
recomandă în special persoanelor o-
bișnuite a întrebuița cosmetice li-
chide. Prețul: Lapte de crin Lei 2.—
Săpun Lei 1.25

La nemulțumire se restituie costul pentru ori-care din aceste preparate. De
vânzare la drogerii, farmacii și galanterii

Se caută depozitari în toate comunele rurale din țară pentru vânzarea preparatelor „FLORA”
în condițiuni foarte avantajoase: A se adresa depozitului general, L. LINDENBERG.
București, Strada Stelea No. 23